

Een te hoge arbeidsinkomensquote

Auteur(s):DNB
DNB**Verschenen in:**

ESB, 87e jaargang, nr. 4366, pagina 475, 14 juni 2002

Rubriek:

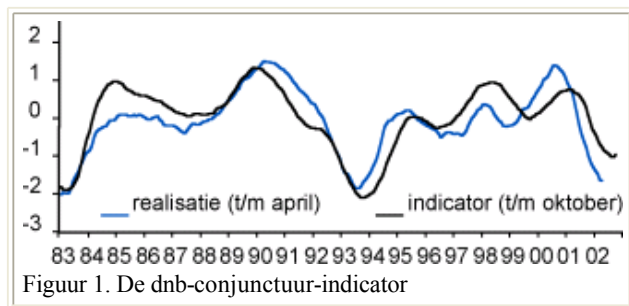
DNB-indicator

Trefwoord(en):

conjunctuur

De huidige loonontwikkeling maakt de kracht van het ontluikende economisch herstel onzeker.

Hoewel nog altijd pril, tekent zich in de dnb-conjunctuurindicator ([figuur 1](#)) de laatste maanden steeds duidelijker een conjunctureel herstel af vanaf het derde kwartaal van dit jaar. De indicator laat vanaf het eind van de zomer zelfs een (bescheiden) opwaartse beweging zien, wat duidt op een groei op of boven trendmatig. Hierbij moet evenwel aangetekend worden dat een trendmatige groei vanaf het derde kwartaal zich niet zal vertalen in een hoog jaarcijfer voor de groei in 2002. De technische doorwerking van de lage groei in 2001 en de stagnatie van de economie in het eerste kwartaal duiden op een jaarcijfer dat onder de één procent kan blijven. Daarbij komt dat de voorspelde kracht van het herstel nog ongewis is. Aanleiding daarvoor is de sinds afgelopen jaar uitbundige loonontwikkeling, zich uitend in een fors oplopende arbeidsinkomensquote (aiq).

Het evenwichtsniveau van de aiq

De arbeidsinkomensquote geeft weer welk deel van het nationale inkomen de beloning vormt voor de productiefactor arbeid. Het complement, de kapitaalinkomensquote, is de kapitaalbeloning en kan gezien worden als een maatstaf voor de winstgevendheid. Omdat winsten een belangrijke financieringsbron zijn voor investeringen, laat een hoge aiq minder ruimte voor kapitaalinvesteringen. Daarnaast leidt een gemiddeld lage (of zelfs negatieve) winstgevendheid tot een afvloeiing van personeel en daarmee een lagere werkgelegenheids groei.

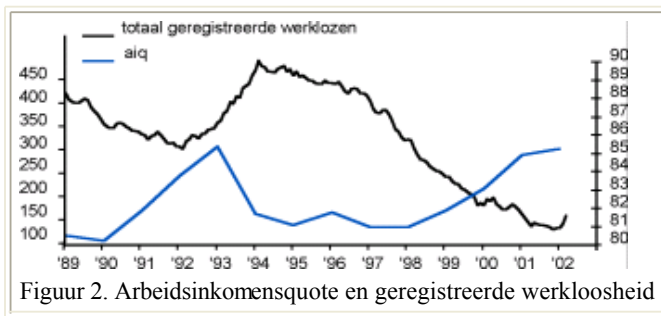
Wat is het evenwichtsniveau van de aiq en is dat niveau ook het gewenste? Het evenwichtsniveau hangt af van een aantal factoren, waardoor het zowel in de tijd als van land tot land kan verschillen. Een van de factoren die het evenwichtsniveau bepalen, is de sectorstructuur van de economie. Indien een land relatief kapitaalintensieve productie voortbrengt, moet het aandeel van de kapitaalbeloning hoger zijn dan indien een land juist veel arbeidsintensieve productie heeft en arbeid een groter deel van de factorbeloning opeist. Een schatting van de evenwichts-aiq op basis van een normale reële kapitaalbeloning komt voor Nederland op 84 (percentage van de netto toegevoegde waarde marktsector) voor het jaar 2000 [1]. Daarbij werd terecht opgemerkt dat het evenwichtsniveau niet hoeft overeen te stemmen met het maatschappelijk gewenste niveau. Het verschil ontstaat vanwege de hierboven besproken relatie tussen enerzijds de aiq en anderzijds de winstgevendheid en de werkgelegenheids groei: een aiq onder het evenwichtsniveau bevordert de winstgevendheid en de werkgelegenheids groei.

Het gewenste aiq-niveau

In 1998 stelde de ser in haar middellange termijn advies dat het gewenste niveau van de aiq op 80 ligt. Dit was toen nog slechts weinig onder de werkelijke waarde van 81. Sinds 1998 maakt de werkelijke aiq echter een ononderbroken stijging door tot 85 in 2001. Dit jaar dreigt onder invloed van de afnemende groei en de sterk stijgende lonen de aiq nog verder weg te lopen van het gewenste en ook van het evenwichtsniveau. De vergelijking met begin jaren negentig doemt op: ook toen steeg de aiq in slechts enkele jaren fors, tot boven de 86 in 1993. Dit ging destijds gepaard met een afnemende winstgevendheid en werd na enige tijd gevolgd door een fors oplopende werkloosheid [2]. Arbeid prijsde zich uit de markt.

In de huidige conjuncturele situatie lijkt hetzelfde patroon weer te ontstaan (zie [figuur 2](#)) De fragiliteit van de arbeidsmarkt komt - in

tegenstelling tot begin jaren negentig - op dit moment nog niet tot uitdrukking in de gemeten werkloosheid, die pas recent weer boven de twee procent uitkomt. Nederland kent echter nog een aanzienlijke hoeveelheid onbenut arbeidspotentieel, vervat in het grote bestand wao-ers en de lage participatie onder lager opgeleiden en 55-plussers. Om ook deze groepen te betrekken bij het arbeidsproces, zijn een gematigde loonontwikkeling en lagere aiq nog steeds noodzakelijk. De ongunstige ontwikkeling van de aiq zet de winstgevendheid van bedrijven onder druk en kan een snel herstel van de investeringen ondermijnen. Dit maakt de kracht van het verwachte conjuncturele herstel vooralsnog onzeker

Figuur 2. Arbeidsinkomensquote en geregistreerde werkloosheid

1 Zie N. Draper en F. Huizinga, ELIS: equilibrium labour income share, in: CPB Report, nr. 00/03, september 2000.

2 Zie P.J. van Els en L. Keijzer, Werkgelegenheid en arbeidsinkomensquote, ESB, 9 februari 1994, blz. 130-132.